

ΚΥΡΙΑΚΟΣ Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

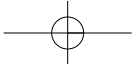
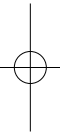
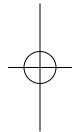
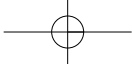
ΙΣΑΑΚΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

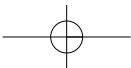
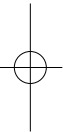
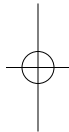
Ένα αγκιστρωμένο μυαλό
δεν μπορεί ποτέ
να φτάσει στην αλήθεια...

Ένα
αγκι-
μυα-
δεν
μπορεί πο-
να
φτάσ-
την αλήθει

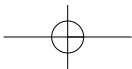
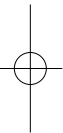
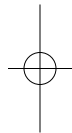
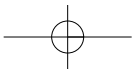
Ο ΑΝΤΙΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΣ

ΙΣΑΑΚΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

Ο ΑΝΤΙΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΣ

ΙΣΑΑΚΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

Ιστορικό Μυθιστόρημα

Κυριάκος Δ. Παπαδόπουλος

Εκδόσεις Αφή Λτδ

ΣΕΙΡΑ: Αφηγηματικές Φωνές/Ιστορικό Μυθιστόρημα Αρ. 1
Διευθυντής Σειράς: Μ.Α. Σοφοκλέους.

Σελίδωση & καλλιτεχνική επιμέλεια: Μιχάλης Κοκκίνης
Σχέδιο και σχεδιασμός Εξωφύλλου: Άννα Παπαδοπούλου

© Κυριάκος Δ. Παπαδόπουλος (1945-)

E-mail: kdp@kyriapap.com

web page: www.kyriapap.com

Εκδόσεις Αφή, 2009

All rights reserved

Διεύθυνση Συγγραφέα:

Κυριάκος Παπαδόπουλος

Αγίου Επικυήτου, 45

4107, Άγιος Αθανάσιος, Λεμεσός

Τηλ. 25729819

Εκδόσεις Αφή Λτδ

“Επαφή με το καλό βιβλίο”

Μέλος του Συνδέσμου Εκδοτών Κυπριακού Βιβλίου

Πυθαγόρα 10, 3027 Λεμεσός

Τηλ. +357-25 356788

E-mail: afibooks@cytanet.com.cy

www.afibooks.com.cy

ISBN

ΣΕΙΡΑ:

ΤΟΜΟΣ:

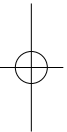
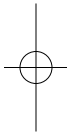
Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2009

All rights reserved

Εκτύπωση: Cyprint

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

*Ένα αγκιστρωμένο μυαλό δεν μπορεί ποτέ
να φτάσει στην αλήθεια!*

Το νησί της φωτιάς

ΕΚΕΙΝΗ ΤΗΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑΤΙΚΗ ΜΕΡΑ ΤΟΥ 1156, ^η ~~η~~ θάλασσα ήταν ήρεμη, γλυκιά κι ερωτική όπως πάντα. Το φως του ήλιου έπαιζε ναζιάρικά στα νερά της, φέρνοντας σ' όλους ένα αίσθημα νωχελικής αποχαύνωσης. Ο ναύτης, ανεβασμένος στο ψηλότερο κατάρτι της γαλέρας αγνάντευε τον ορίζοντα βάζοντας την παλάμη αντήλιο, χωρίς να βλέπει πουθενά να πλέει εκεί κοντά ούτε πλατίδιο ούτε γρίππος. Η πεινασμένη του ματιά δεν έψαχνε να δει βάρκες ή πλεούμενα. Αναζητούσε στεριά για να βροντοφωνάξει στους ανυπόμονους ιππότες πως έφτασε η στιγμή για να ριχτούν στο πλιάτσικο. Εκατοντάδες σταυροφόροι, μωτρωμένοι, γεμάτοι νεύρα, με την απληστία στην όψη, στριμώχνονταν στο κατάστρωμα περιμένοντας το σινιάλο του για να χιμήξουν. Μέσα στα πλοία του ασύνταχτου στόλου, οι ιππότες, παρέα με τ' αλόγατα και τις κοπριές τους, έφτυναν κι έβριζαν τους Ρωμιούς, ανυπομονώντας στ' όνομα του σταυρού, να σκοτώσουν, ν' αρπάξουν, να ρημάξουν.

Είχαν σαλπάρει απ' το λιμάνι της Άκρας, ταξίδευαν ασταμάτητα ένα μερόνυχτο και, φορτωμένοι καθώς ήταν με σπαθιά κι ασπίδες που απάνω τους είχαν ζωγραφιστό ένα κόκκινο σταυρό, άρχισαν να νιώθουν στενάχωρα μέσα στις βαριές πανοπλίες τους. Στριμώχνονταν στο κατάστρωμα, βρωμούσαν ιδρώ και λέρα, κάθε τόσο ξεσπούσε ανάμεσά τους κι ένας καβγάς. Έριχναν τα κουφάρια απ' τους τσακωμούς αυτούς στη θάλασσα χωρίς λύπηση κι ύστερα μοιράζονταν τα υπάρχοντά τους, ενώ τα πλοία της αρμάδας προχωρούσαν ασυγκίνητα για τον προορισμό τους. Μπροστά πήγαινε η γαλέρα του αρχηγού, του Ρενώ του Σατιγιόν, που βλοσυρός καθόταν στην ευρύχωρη καμπίνα του, πλούσια επιπλωμένη και γεμάτη αντικείμενα που θύμιζαν τη φράγκικη πατρίδα του.

Σκληρός κι απότομος, ο Ρενώ του Σατιγιόν, είχε απ' όλα, θράσος, δύναμη και πλεονεξία. Ασυμβίβαστος στις αρχές του, ντόμπρος μόνο στο συμφέρον. Μισούσε τους Ρωμιούς, ήταν ορκισμένος οχτρός των Οθωμανών και λίζιος του Πάπα. Εκείνη τη στιγμή είχε μουςαφίρη στην καμπίνα του το σύμμαχό του σ' αυτή τη βρόμικη δουλειά, αρχηγό των Αρμενίων, Θορό και κουβέντιαζαν στα ελληνικά που τ' ανακάτευαν με πολλές άλλες ξενικές λέξεις και φράσεις. Ο Θορός μιλούσε άνετα την ελληνική γλώσσα, ο άλλος όμως ήτανε μούργος, μιλούσε σπασμένα ελληνικά έχοντας μάλιστα εκείνο το τραβηγμένο

ρο που κάνουν οι Γάλλοι, δείγμα της προφοράς τους.

- Είπες πως το νησί είναι πλούσιο, κι απ' ό,τι κι εγώ γνωρίζω έτσι είναι, γιατί και κατά τη σταυροφορία από δω παίρναμε εφόδια.

- Πράγματι, αποκρίθηκε ο Θωρός κι έριξε μια γρήγορη ματιά στο σύντροφό του. Βέβαια το Λεβάντε, κι όλη η θάλασσα ολόγυρα, είναι φίσκα από πειρατές, που η δουλειά τους είναι να ρημάζουν νησιά κι ακτές. Ελπίζω να μην έχουν πρόσφατα πλιατσικολογήσει το νησί.

- Ευτυχώς που ο Ανδρόνικος, όσο ήταν διοικητής στην Κιλικία, δεν πολυγνοιαζόταν για το νησί, φρόντιζε μόνο πώς να το αρμέγει. Τότε πήρε κι ένα μάθημα γερό από σένα, ενώ εδώ κι ένα χρόνο τώρα είναι στη φυλακή, όπου τον έμπασε ο Μανουήλ για συνομοσία.

- Καλά, μη λες λόγια παραπάνω, απάντησε ο Αρμένιος. Κι εσύ δεν τα πήγες καλύτερα, όταν θέλησες να τα βάλεις μαζί μας.

- Α, όχι! Αλλά φταίει γι' αυτό εκείνος ο άτιμος ο Μανουήλ που δεν με βοήθησε καθόλου. Ο Μανουήλ τα έχει μαζί μου από τότε που θέλησε να παντρέψει τη χήρα του Ραϋμούνδου του Πουατιέ Κωνστάνς μ' ένα γέρο, ενώ αυτή προτιμούσε εμένα. Βέβαια δεν έγινε το δικό του, παντρεύτηκα εγώ την Κωνστανς παίρνοντας έτσι και το πριγκιπάτο της Αντιόχειας. Πάνε δυο χρόνια από τότε, αλλά ο Μανουήλ δεν έπαψε να με μισεί που του χάλασα τα σχέδια.

- Μα τότες δεν ήταν μόνο ο Μανουήλ εναντίον σου. Απ' ότι γνωρίζω ούτε ο βασιλιάς της Ιερουσαλήμ ούτε κι ο πατριάρχης της Αντιόχειας συμφωνούσαν μ' αυτό το γάμο. Θεωρούσαν μικροπρέπεια για μια βασίλισσα να παντρευτεί ένα κοινό ιππότη σαν του λόγου σου. Όλος ο κόσμος τότες έμεινε άναυδος από την άγρια εκδίκηση σου.

- Χα, χα, χα. Θα εννοείς αυτό που 'κανα στον πατριάρχη...

- Φυσικά. Είσαι σκληρός κι ανελέητος, Ρενώ.

- Του ζήτησα να μου δώσει χρήματα για την εκστρατεία εναντίον της Κύπρου, αυτή που κάνουμε τώρα δα, κι αυτός αρνήθηκε ο άτιμος. Πώς θα πλήρωνα τους μισθούς τόσων στρατιωτών, τα τρόφιμα για το ταξίδι κι ένα σωρό άλλα; Πώς θα τα κοινομούσα μ' όλα αυτά τα έξοδα;

- Κι εσύ γι' αυτή του την άρνηση τον συνέλαβες, τον ξεγύμνωσες, τον άλειψες με μέλι και τον άφησες να τον φάνε οι μύγες κι οι μέλισσες μέσα στην κάψα του καλοκαιριού.

- Είδες όμως που, ύστερα απ' αυτό, άνοιξε τα χρηματοκιβώτιά του και γέμισε τα πουγκιά μας με χρυσό; Αμέσως μετά ο βασιλιάς της

Ιερουσαλήμ έγινε κι αυτός αρνάκι κι έστειλε τους πρόσβεις του να με καλοπιάνουν. Ο Μανουήλ όμως είναι σκληρό καρύδι. Γι' αυτό θέλω να τον εκδικηθώ. Εξάλλου ούτε κι εσείς οι Αρμένιοι τα πάτε καλά μαζί του.

- Είμαστε περήφανος λαός, αλλά σαν χριστιανοί έχουμε κοινό εχθρό τους Σελτζούκους. Όμως δεν ανεχόμαστε τη ρωμαϊκή δυναστεία. Κι αυτοί πολλές φορές μας φέρθηκαν εχθρικά. Η Αρμενία ήταν πάντα κομματιασμένη, αλλά ο ρωμιός αυτοκράτορας ήθελε να την κυριέψει για να προφυλαχτεί από την επίθεση των Σελτζούκων. Πάσκιζε να τα καταφέρει παντρεύοντας μερικούς δικούς μας με ρωμιές πριγκίπισσες. Όταν παλιά ο αρμένιος βασιλιάς Γκάκιτς Β' εκθρονίστηκε, η χώρα μας έγινε αυτοκρατορικό θέμα της Ρωμανίας. Ο ίδιος έγινε λίζιος στον τότε αυτοκράτορα, οι ρωμιοί για να τον καλοπιάνουνε του δώσανε σπίτι στην Κωνσταντινούπολη και πολλά χωράφια στην Κιλικία. Αυτός ο Γκάκιτς όμως δεν αστειεύονταν κι ούτε φοβότανε κανένα, τέτοιο αγύριστο κεφάλι ήταν, που προκάλεσε τότες μεγάλο σκάνδαλο. Κάλεσε τον επίσκοπο Καισαρείας Μάρκο να δειπνήσει μαζί του και τον δολοφόνησε δένοντας τον σ' ένα σάκο με το σκύλο του.

- Γιατί το έκανε; Ρώτησε με απορία ο Ρενώ.

- Επειδή αυτός ο επίσκοπος, που έτρεφε μεγάλο μίσος για τους Αρμένιους, έβγαλε το σκύλο του 'Αρμένι'.

- Χα, χα, χα! Καλά του 'κανε λοιπόν. Ούτε κι εγώ ανέχομαι αυτούς τους ψωροπερήφανους τους Ρωμιούς. Γι' αυτό σε κάλεσα να κάνουμε πλιάτσικο αντάμα. Η Κύπρος ανήκει στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, έχει εκεί διορισμένο Κατεπάνω, αλλά το νησί είναι από τα πιο μακρινά θέματα της αυτοκρατορίας, ο Μανουήλ δεν θα μπορέσει ν' αντιδράσει.

- Ο Μανουήλ κι οι Ρωμιοί είναι έξυπνοι και πονηροί. Μελετούν κάθε τους κίνηση προτού δράσουν.

- Έχεις δίκιο. Εξάλλου κι εμείς τώρα τους χρειαζόμαστε περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Από τότε που η Δαμασκός έπεσε στα χέρια του χαλίφη Νουρεδίνου είμαστε αποκλεισμένοι, δεν έχουμε κάλυψη στα βόρεια μας σύνορα. Είμαστε εκτεθειμένοι στις επιθέσεις των μουσουλμάνων.

- Καλά λες. Κι ούτε μπορείτε να κάνετε πλιάτσικο στην χώρα μου την Αρμενία.

- Μη πικραίνεσαι, αγαπητέ. Τώρα είμαστε σύμμαχοι. Το κοινό

μίσος για το Μανουήλ έφερε κοντά τον ένα στον άλλο. Εξάλλου, όπως πολύ καλά γνωρίζεις, όλοι κάνουν επιδρομές για να αρπάξουν από τους αδύνατους, όπως κάνουμε εμείς ετούτη εδώ την ώρα. Αλλά το χειρότερο με την παρουσία του Νουρεδίνου εκεί, είναι ότι εμείς οι Φράγκοι δύσκολα θα μπορούμε να εκμεταλλευτούμε τις ευκαιρίες για λεηλασία και επέκταση που μας δίνονται αυτή την εποχή στην Αίγυπτο. Κι αυτό γιατί τα περισσότερα στρατεύματά μας θα πρέπει να 'ναι συγκεντρωμένα στα βόρεια σύνορα για να τα προστατεύουν από το Νουρεδίνο.

Η συνομιλία των δυο αρχόντων διακόπηκε από ξαφνικά ξεφωνητά και χλαλοή. Πολλά βήματα ακούστηκαν να κατεβαίνουν τις σκάλες: ο υπασπιστής του Ρενώ με τη συνοδεία πολλών ιπποτών άνοιξε την πόρτα κι ανακοίνωσε πως φάνηκε στεριά στον ορίζοντα. Ανέβηκαν αμέσως όλοι στο κατάστρωμα, όπου αγριεμένοι οι ιππότες τους υποδέχτηκαν με επιφωνήματα ενθουσιασμού, χτυπώντας τα σπαθιά τους απάνω στις ασπίδες, ουρλιάζοντας κι αφήνοντας πολεμικές ιαχές. Οι ναύτες άρχισαν να κατεβάζουν τα πανιά κι ο Ρενώ διάταξε να ετοιμαστεί μια βάρκα για να μεταφέρει το Θορό στη δική του γαλέρα. Σε λίγο όλα τα πλοία μαζεύτηκαν, καμιά δεκαριά όλα, προχωρούσαν το 'να δίπλα στ' άλλο σαν θανατικό που σίμωνε ύπουλα το νησί.

Ο διοικητής του νησιού, ο κατεπάνω Ιωάννης Κομνηνός, ανιψιός του αυτοκράτορα Μανουήλ Κομνηνού, πήρε μαντάτο από κάποιους Λατίνους φίλους του στην Αντιόχεια, ότι ο Ρενώ σήκωσε πανιά φόρτσα για την Κύπρο, έτσι προετοιμάστηκε όσο μπόραγε καλύτερα. Βοηθός του ήταν ο Μιχαήλ Βρανάς, ένας καλός κι έμπειρος στρατηγός, που παλιότερα είχε πάρει μέρος στις εκστρατείες ενάντια στους Αρμένιους και τους Ούγγρους. Το 1147, τη χρονιά που γινόταν η δεύτερη σταυροφορία, ήταν διοικητής της Ναϊσού στη Σερβία, οπότε πήρε εντολή από τον αυτοκράτορα Μανουήλ να συνοδέψει τους γερμανούς σταυροφόρους με επικεφαλής τον αυτοκράτορα Κορράδο Β' μέχρι τη Σαρδική. Μετά στάλθηκε στην Κύπρο να βοηθήσει στο στήσιμο μιας καλύτερης άμυνας.

Αγνάντευαν το ουρανόθλασσο απ' τις ακτές του Κιτίου και με σφιγμένα χείλη έβλεπαν τα πλοία να καταφτάνουν φουριόζικα, απειλητικά. Πιο πέρα, ένας μικρός στρατός περίμενε διαταγές κρατώντας τσεκούρια και βέργες αντίς σπαθιά. Οι λεηλασίες ήταν η μεγαλύτερη μάλιστα για το νησί, τότε οι Σαρακηνοί, τότε οι Φρά-

γκοι, πότε οι πειρατές, δεν άφηναν τον τόπο να ηρεμήσει και να προκόψει. Κι όμως οι κάτοικοί του ήταν πεισματάρηδες και μόραγαν, μετά από κάθε κτύπημα, να επουλώνουν τις πληγές και να επιμένουν να ζουν σ' αυτό τον άμοιρο τόπο.

- Είναι πολλοί, άρχοντα, είπε ο Βρανάς. Δεν θα τα βγάλουμε πέρα.

- Μη φοβάσαι Μιχαήλ. Με λίγη τύχη, με πολλή ανδρεία και με τη βοήθεια του Θεού, ίσως τα καταφέρουμε. Εσύ θα μείνεις εδώ με το στρατό σου, μόλις πατήσουν στεριά θα τους κτυπάς λίγους λίγους. Απ' ότι μπορώ να ξεδιαλύνω είναι πότεροι από μας και σίγουρα θα 'ναι καλά αρματωμένοι.

- Κι όμως κάτι μου λέει ότι κρίναμε λάθος που δεν μαζέψαμε εδώ όλο το στρατό μας.

- Δεν μπορούσαμε ν' αφήσουμε τη Λευκωσία απροστάτευτη.

- Αν δεν καταφέρουμε να τους νικήσουμε εδώ, άρχοντα, η Λευκωσία θα 'ναι παιχνίδι γι' αυτούς, μια ανοχύρωτη πόλη στην πεδιάδα δεν θα μπορέσει ν' αντέξει την πολιορκία ούτε μια μέρα.

- Ίσως έχεις δίκιο Μιχαήλ, αλλά τώρα πια δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς. Εσύ θα παραμείνεις εδώ κι εγώ θα πάω στη Λευκωσία, θα οργανώσω εκεί την αντίσταση, αν χρειαστεί. Σου εύχομαι καλή τύχη και ο Θεός μαζί σου.

Αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν με χριστιανική ευλάβεια, ύστερα ο Ιωάννης Κομνηνός ανέβηκε στ' άλογό του κι έφυγε βιαστικά με τη συνοδεία του για τη Λευκωσία. Ο Βρανάς οδήγησε το μικρό στρατό του στην ακτή, εκεί όπου τραβούσανε τα πλοία των σταυροφόρων, τον έκρυσε στους θάμνους και στα βράχια.

Μόλις τα πλοία των σταυροφόρων έφτασαν σε ρηχά νερά, σταμάτησαν, μάζεψαν τα πανιά κι έριξαν τις άγκυρές τους. Χωρίς καθυστέρηση οι ιππότες μπήκαν σε βάρκες, σ' άλλες κατέβαζαν με κόπο τ' άλογά τους που χλιμίντριζαν κι αντιστέκονταν. Μερικοί, απ' την λαχτάρα τους να πρωταρχίσουν το πλιάτσικο, ρίχτηκαν στα νερά και κολυμπούσαν μέσα στις βαριές τους πανοπλίες. Αρκετοί απ' αυτούς πνίγηκαν και χάθηκαν προτού πατήσουν το χώμα του νησιού, μερικά άλογα, που τους ξέφυγαν, αγωνίζονταν κι αυτά να γλιτώσουν τον πνιγμό. Μόλις οι πρώτες ομάδες των σταυροφόρων βγήκαν στην ακτή σκοτώθηκαν από τους ελαφρά οπλισμένους Κύπριους. Όμως σε λίγο οι σταυροφόροι γέμισαν τον τόπο, ήταν δέκα φορές πότεροι από τους Ρωμιούς, σχεδόν όλοι καβαλάρηδες, με πανοπλίες, με ασπί-

δες και κράνη, με σπαθιά ακονισμένα. Οι Ρωμαίοι κοντά τους ήταν σαν ζητιάνοι. Αγωνίστηκαν όμως αντρίκια και στα πρώτα στάδια της μάχης δεν φαινόταν η διαφορά. Ο δυνατός εξοπλισμός των σταυροφόρων ισοζυγίζοταν με την ευελιξία των Ρωμαίων, η μανία για πλιάττικο των πρώτων με την αυτοθυσία και τον ηρωισμό των δεύτερων. Ο ίδιος ο Βρανάς πολεμούσε με περισσή αντρεία και καλούσε τους συμπολεμιστές του ν' αντισταθούν. Η μάχη μαινόταν σχεδόν όλο το πρωί, όσο ανέβαινε ο ήλιος ακούονταν περισσότερα βογκητά απ' τους πληγωμένους, λιγότερα ξεφωνητά από τους ζωντανούς. Ο Βρανάς βλέποντας πια ότι δεν μπορούσε άλλο ν' αντέξει στην υπεροχή των σταυροφόρων, έδωσε πρόσταγμα για υποχώρηση.

Καθώς έφευγαν με σπουδή, καταμέτρησε το στρατό που του 'χε απομείνει. Ήταν λιγότεροι από το ένα τρίτο. Πίσω, στ' αχνάρια τους, ακολουθούσαν οι σταυροφόροι, έτσι οι βαριά πληγωμένοι κι όσοι δεν μπορούσαν ν' ανταποκριθούν στο γρήγορο φευγικό, αποτελειώνονταν με βάρβαρο τρόπο από τους σταυροφόρους. Ο Βρανάς έντεχνα τους παρέσυρε σε μια διαδρομή από δύσβατα, ακατοίκητα μέρη, έτσι που οι σταυροφόροι να μην κάνουν καταστροφές, με σκοπό, φτάνοντας στη Λευκωσία, να ενωθεί με το στρατό του Ιωάννη Κομνηνού. Έστειλε μπροστά αγγελιαφόρο κι έδωσε μήνυμα στον διοικητή, να βγει από την πόλη για να αντιμετωπίσουν μαζί τους σταυροφόρους του Ρενώ.

Ο Ιωάννης Κομνηνός βγήκε από την πόλη με όσο στρατό είχε στη διάθεσή του και, αφού ενώθηκε με τις κουτσουρεμένες λεγεώνες του Βρανά, έκατσε και περίμεναν το Ρενώ. Μόλις αυτός φάνηκε στην πεδιάδα της Λευκωσίας, κρύος ιδρώς τους περιέλουσε. Οι Φράγκοι ήταν περισσότεροι απ' ότι είχαν υπολογίσει. Περισσότεροι, άγριοι και βάρβαροι. Οι πεινασμένοι για λάφυρα σταυροφόροι δεν βρήκαν ακόμη εκείνο που ποθούσαν κι αγωνιούσαν, το μίσος και η ορμή μέσα τους ήταν στο αποκορύφωμα. Έγινε μια τρομερή μάχη που, όσο άνιση κι αν ήταν, οι σταυροφόροι δυσκολεύτηκαν πολύ να λυγίσουν την αντίσταση των αποφασισμένων Ρωμαίων, που υπεράσπιζαν σπίτια, οικογένειες, πατρίδα. Όμως τελικά νίκησαν οι πολυάριθμοι και αιμοβόροι σταυροφόροι. Η πεδιάδα της Λευκωσίας γέμισε κουφάρια, το γαίμα πότισε τα ξεραμένα χόρτα, που πήραν χρώμα μουντό κόκκινο σαν να φύτεψαν στη γη της φωτιάς ή της κόλασης. Σ' όλο το νησί από κείνη τη στιγμή απλώθηκε ένας θρήνος, λες και μια σειρήνα καβαλίκηψε τα φτερά του αγέρα, την έπαιρνε και την έφερνε απ'